

בש"פ 1108/17 - פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה

בש"פ 1108/17 - פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלהעליון

בש"פ 1108/17

פלוני

נגד

היועץ המשפטי לממשלה

בבית המשפט העליון

[08.02.2017]

כבוד השופט ד' ברק-ארז

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים מיום 9.1.2017 בתה"ג 32860-03-12 שניתן על ידי כבוד

השופט ר' אלכסנדר

בשם העורר - עו"ד איגור גלידר

בשם המשיב - עו"ד יפית רושניק

תאריך הישיבה: ט' בשבט התשע"ז (5.2.2017)

החלטה

1. בפני ערר לפי סעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק

המעצרים) על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים מיום 9.1.2017 (תה"ג 32860-03-12, השופט ר'

אלכסנדר). בית המשפט המחוזי דחה את בקשת העורר לעיון חוזר בהחלטה לעוצרו עד תום הליכי ההסגרה

המתנהלים בעניינו.

רקע והליכים קודמים

2. מקורו של הערר שבפני הוא בהליך הסגרה מתמשך המתנהל בעניינו של העורר מאז שנת 2012. כפי שיפורט להלן, בכל אותו פרק זמן העורר נמצא בתנאי מעצר - בעיקר במעצר בפקוח אלקטרוני, אך גם במעצר מלא מאחורי סורג ובריא.

3. בחודש מרץ 2012 הגישה המדינה לבית המשפט המחוזי בקשה להכריז על העורר כבר-הסגרה לרוסיה וכן בקשה לעוצרו עד תום ההליכים לפי סעיפים 3 ו-5 לחוק ההסגרה, התשי"ד-1954. זאת, על רקע בקשתה של ממשלת רוסיה להסגיר לידיה את העורר לשם העמדתו לדין בגין עבירת תקיפה במטרה לבצע שוד בנסיבות מחמירות. עם הגשתה של בקשת ההסגרה, העורר נעצר. פרטי בקשת ההסגרה הובאו בהרחבה על ידי השופט (כתוארו אז) א' רובינשטיין בבש"פ 3967/12 היועץ המשפטי לממשלה נ' בולטיאנסקי (21.5.2012). אסתפק בכך שאציין כי בבקשת ההסגרה נטען כי העורר ושלוחה נוספים שדדו מאדם אחר רכוש בשווי של כ-41.5 רובל (שווה ערך בקירוב ל-5,000 שקלים באותה עת), לאחר שכפתו אותו והכו אותו. יצוין, כי שלושת המעורבים האחרים הועמדו לדין ברוסיה ונדונו לתקופות מאסר שבין 7 ל-8.5 שנים. עוד יוער, למען שלמות התמונה, כי העורר הוא יליד רוסיה שעלה לישראל בשנת 2001, חי בארץ מספר שנים וחזר לרוסיה בשנת 2006. בחודש אוגוסט 2009 שב לישראל פעם נוספת. המעשים המיוחסים לו בבקשת ההסגרה בוצעו, לכאורה, בחודש אפריל 2009.
4. ביום 17.5.2012 הורה בית המשפט המחוזי על מעצרו של העורר בפיקוח אלקטרוני בבית הוריו ב....., בפיקוחם של ההורים ובכפוף לשורת תנאים מגבילים (הכוללים בין היתר את התייבבותו של העורר בכל בוקר בתחנת המשטרה המקומית). ערר שהגישה על כך המדינה נדחה על ידי בית משפט זה, בכפוף להוספתם של שני תנאים מגבילים (בש"פ 3967/12 הנזכר לעיל).
5. הליך ההסגרה נמשך כארבע שנים, ולכל אורכו שהה כאמור העורר במעצר בפיקוח אלקטרוני. בפרק זמן זה חלו מספר התפתחויות. ראשית, חלה הידרדרות במצבו הנפשי של העורר שהובילה לאשפוזו בבית חולים פסיכיאטרי וכן למתן מספר חוות דעת פסיכיאטריות בעניינו (הן מטעם גורמים פרטיים והן מטעם הפסיכיאטר המחוזי). שנית, אמו של העורר הלכה לעולמה ובמקומה אושרה כמפקחת אשתו של העורר. אביו של העורר המשיך אף הוא לשמש כמפקח. שלישי, במסגרת החלטות שונות אושרו לעורר "חלונות התאוררות" שבהם הותר לו לשהות מחוץ לבית הוריו כשהוא מלווה באחד מהמפקחים.
6. ביום 31.1.2016 קבע בית המשפט המחוזי (השופט ב' גרינברגר) כי יש להכריז על העורר כבר-הסגרה. לצד זאת, נקבע כי העורר יישאר במעצר בפיקוח אלקטרוני בתנאים שנקבעו. העורר הגיש ערעור על החלטת ההסגרה, וזה תלוי ועומד בבית משפט זה (ע"פ 1727/16).
7. ביום 30.8.2016 נעצר העורר בסמוך לבית הוריו. לאחר שבתו בת השש נמצאה משחקת לבדה בפארק הסמוך חיפשה אחריה המשטרה ואיתרה אותו לאחר זמן קצר בקרבת מקום כשברשותו, על פי הנטען, סמים שרכש. בעקבות אירוע זה חווה העורר התקף פסיכוטי ולאחר שניסה לפגוע בעצמו אושפז בבית חולים פסיכיאטרי.
8. ביום 11.9.2016 הורה בית המשפט המחוזי על חידוש מעצרו של העורר, בשלב ראשון בתנאי אשפוז נוכח מצבו הנפשי. בנוסף לכך, בית המשפט המחוזי הורה לפסיכיאטר המחוזי להכין חוות דעת פסיכיאטרית בעניינו של העורר. בחוות הדעת שהוגשה נקבע כי העורר אינו זקוק יותר לאשפוז אלא לטיפול מרפאתי בלבד, ועל כן הוא הועבר למעצר מאחורי סורג ובריא.
9. עוד בעת ששהה בבית החולים הפסיכיאטרי הגיש העורר בקשה לעיון חוזר במעצרו, ובה ביקש לשוב למעצר במתכונת של פיקוח אלקטרוני. בית המשפט המחוזי הורה על עריכת תסקיר של שירות המבחן בעניינו של העורר. התסקיר שהוגש כלל המלצה שלא להורות על מעצרו של העורר בפיקוח אלקטרוני או לשחררו למעצר בית, דהיינו להותירו במעצר מאחורי סורג ובריא. זאת, בין השאר, על רקע הסיכון הגבוה להישנותה של התנהגות פורצת גבולות מצדו של העורר והחשש לרגרסיה במצבו הנפשי ככל שהסגרתו תצא לפועל.

10. לאחר שהתקיימו שלושה דיונים בבקשה לעיון חוזר, היא נדחתה על ידי בית המשפט המחוזי. בהחלטתו, ציין בית המשפט המחוזי כי התסקיר שהוגש בעניינו של העורר הוא "שלילי מכל בחינה שניתן להעלותה על הדעת". בית המשפט המחוזי הוסיף כי בעקבות האירוע שבו נעצר העורר התברר כי הוא צורך סמים וכי מצבו הפסיכיאטרי מורכב ביותר. בהמשך לכך, נקבע כי לא ניתן לתת בעורר אמון, בהתחשב בכך שהותיר את בתו הקטינה לבדה על מנת לרכוש סמים ואף ניסה להעלימם כשנתפס. בנוסף, קבע בית המשפט המחוזי כי ככל שהעורר מבין את מצבו ואת התקדמותו של הליך ההסגרה, מתגבש אף חשש להימלטות מן הדין, בנוסף למסוכנות העולה ממנו בשים לב לתשתית הראייתית לעבירת המקור שביצע לכאורה ברוסיה.

הטענות בערר

11. הערר שבפני מופנה נגד החלטתו של בית המשפט המחוזי. בפתח הערר נטען כי החלטתו של בית המשפט המחוזי מבוססת על נתונים עובדתיים שגויים. בהקשר זה טוען העורר כי הוא לא סובל מבעיית סמים וכי אין כל ראיה לכך שהוא משתמש בסמים. הוא אף מכחיש כי השתמש בסמים בעת שנתפס בסמוך לביתו על ידי השוטרים, וטוען כי החומר שנתפס עליו לא נבדק וכי אף לא בוצעה לו בדיקת שתן. לטענתו, המסקנה ביחס לכך שהוא השתמש בסמים מבוססת על דברים שמסר במשטרה בעת שהיה בעיצומו של התקף פסיכוטי. עוד מוסיף העורר כי הטענה שנתפס ללא פיקוח אינה נכונה, שכן לטענתו אביו שהה במכולת הסמוכה אלא שהשוטרים לא הבחינו בו.

12. בעיקרו של דבר, העורר טוען כי בית המשפט המחוזי שגה כאשר לא הורה על מעצרו בפיקוח אלקטרוני בתנאים שקדמו למעצרו המחודש. הוא מזכיר כי תנאים אלה כללו התייצבות יומית בתחנת המשטרה. כמו כן הוא טוען כי אביו ואשתו, אשר שימשו כמפקחים לכל אורכה של תקופת מעצרו בפיקוח אלקטרוני, הוכיחו כי הם מפקחים ראויים ואמינים. באשר לאירוע עצמו שבו הופר הפיקוח על-פי הטענה והוביל לשינוי במצב נטען כי אביו של העורר לא זומן למשטרה כדי לברר את טענתו כי היה למעשה בקרב מקום. העורר מוסיף וטוען כי בית המשפט המחוזי ייחס משקל מופרז לתסקיר שירות המבחן, בהצביעו על כך שגם בשלבים מוקדמים של ההליך ניתנה המלצה דומה ובכל זאת הוחלט על מעצרו בפיקוח אלקטרוני.

13. כמו כן, העורר טוען כי בית המשפט המחוזי שגה בכך שייחס משקל לעובדה שהעורר הוכרז כבר-הסגרה על ידי בית המשפט המחוזי, ומדגיש כי ההחלטה בעניין זה אינה חלוטה עדיין. נוכח הערעור התלוי ועומד והעובדה שההחלטה הסופית מצויה בידיה של שרת המשפטים, העורר מדגיש כי הליכי ההסגרה צפויים להימשך עוד זמן לא מבוטל.

14. לבסוף, העורר מדגיש את נסיבותיו הייחודיות. הוא מצוין כי התקופה שבה הוא שוהה במעצר (הן מאחורי סורג ובריא והן בפיקוח אלקטרוני) היא חריגה באורכה, ולא כל שכן מבחינת אדם הסובל ממחלת נפש. על רקע זה, העורר טוען כי הפרה נטענת יחידה אינה סיבה מספקת להחזרתו למעצר, באופן שיוביל לפגיעה קשה בו. העורר מצוין כי מצבו הנפשי אינו צריך להיחשב מכשול למעצרו בפיקוח אלקטרוני, בכפוף לכך שיתמיד בטיפול התרופתי והפסיכיאטרי שעליו המליץ הפסיכיאטר המחוזי בעת שחרורו מהאשפוז.
15. מנגד, המדינה סבורה כי אין מקום להשיב את העורר למעצר במתכונת של פיקוח אלקטרוני. לטענתה, אין להתייחס לאירוע שהוביל לאשפוז ולמעצר מאחורי סורג ובריא כאל אירוע בודד של הפרה. בהקשר זה, מצביעה המדינה על שורה ארוכה של הפרות לכאורה של תנאי הפיקוח האלקטרוני עד לשנת 2014 שבגין הוגש נגד העורר כתב אישום (בהליך שעודנו תלוי ועומד בבית משפט השלום בקרית (תפ"ח 15399-01-15)).
16. המדינה מוסיפה וטוענת כי החשש להימלטות מן הדין בעניינו של העורר מועצם בשלב זה שבו הליך ההסגרה קרוב לשלביו האחרונים - לאחר שהערעור בבית משפט זה כבר נשמע (והעורר ממתין לפסק הדין הסופי).
17. לטענת המדינה, חלופת המעצר הנוכחית מבוססת על פיקוח אנושי של מפקחים אשר הוכיחו במעשיהם ובדבריהם כי אינם יכולים למלא את תפקידם באופן אפקטיבי - ובהקשר זה הופנתה תשומת הלב להפרות הקודמות שבגין הוגש כתב האישום, וכן לפנייתו של אשתו של העורר למשטרה ביום שבו נמצאה בתם באירוע ההפרה האחרון, פנייה שבה התייחסה לחרדתה מפני התנהגותו של העורר (ואף הסכימה להיות מפונה למעון לנשים מוכות, תוכנית שלא התממשה בסופו של דבר בשל אשפוזו של העורר באותו יום בבית החולים הפסיכיאטרי). על כן, המדינה סבורה כי אין מקום להורות בשנית על מעצרו של העורר בפיקוח אלקטרוני ובפיקוחם האנושי של אותם המפקחים.
18. בתשובת העורר לטענות המדינה נטען כי אין כל אינדיקציה בהתנהגותו של העורר למעשים המלמדים על כוונה להימלט מן הדין, ואף לא נמצא כל שינוי בהתנהגותו מהיבט זה מאז ניתן פסק דינו של בית המשפט המחוזי בעניין ההסגרה. בא-כוחו של העורר הוסיף כי נוכח מצבה הכלכלי של המשפחה, הערבויות שהפקידה הן בגדר "חרב על צווארה" והן מספקות הרתעה של ממש מפני הפרה עתידית של תנאי הפיקוח. בשולי הדברים הוסיף בא-כוחו של העורר כי האפשרות של הימלטות אינה נראית ממשית בשום לב לכך שהמדינה העיקרית הנוספת שאליה יש לעורר זיקה - רוסיה - היא המדינה שמבקשת את הסגרתו.
19. עוד הודגש על ידי בא-כוחו של העורר כי דבריה של אשת העורר למשטרה נאמרו באותו ערב על רקע המצב הפסיכויטאי שאליו נקלע, וכי עמדתה העדכנית כפי שתועדה בתצהיר שנמסר לבית משפט זה בהליך ההסגרה תומכת בו ובהמשך חייהם המשותפים. בימים אלה, כך נמסר, היא צפויה ללדת. בא-כוחו של העורר הדגיש עוד כי לעורר אין קרובי משפחה נוספים בארץ ולכן לא קיימת אפשרות להציע חלופה במקום אחר, אך קיימת נכונות להציג מפקח נוסף, ידיד המשפחה המתגורר בשוב סמוך, אשר נכון לשמש כמפקח לסירוגין לצד אביו של העורר. דיון והכרעה

20. הערר שבפני חושף מקרה קשה המעורר התלבטות. מחד גיסא, יש לתת משקל של ממש לכך שהתגלו בעיות חוזרות בסדרי הפיקוח על העורר, כמו גם לשלב המתקדם של הליך ההסגרה. מאידך גיסא, הניסיון המצטבר מלמד על כך שהעורר הקפיד בארבע השנים האחרונות על הפרקטיקה של התייצבות יומית בתחנת המשטרה, כמו גם על כך שאין בסיס קונקרטי לטענת ההימלטות, מלבד חשש הימלטות המלווה כל הליך הסגרה. לכל אלה יש להוסיף את התקופה הארוכה שבה שוהה העורר במעצר בפיקוח אלקטרוני ואת קשייו הנפשיים של העורר אשר שוקלים לכיוון של התחשבות בו, ככל שהדבר אפשרי.
21. לנוכח השיקולים שפורטו לעיל אני סבורה כי יש לעשות כל מאמץ, ככל שהדבר אפשרי, להימנע מהמשך מעצרו של העורר מאחורי סורג ובריא. אכן, ככלל, אי-הקפדה על תנאי שחרור או תנאים מגבילים תוביל לחזרתו של הנאשם למעצר מאחורי סורג ובריא, בשל העובדה שלא ניתן עוד לתת בו אמון (ראו: בש"פ 7853/12 אלעואדרה נ' מדינת ישראל, פסקאות 20-21 (8.11.2012)). עם זאת, במקרים המתאימים יש מקום לחרוג מכלל זה, והכול לפי הנסיבות (ראו למשל: בש"פ 8652/12 מדינת ישראל נ' חג'ג', פסקאות 12-13 (10.12.2012); בש"פ 5511/14 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 19 (14.8.2014)). המקרה שבפנינו הוא חריג בהיבטים רבים, ובעיקרם העדר המתאם בין חומרת העבירה המיוחסת לעורר אל מול התקופה הארוכה שבה הוא שוהה במעצר מאחורי סורג ובריא, במעצר בפיקוח אלקטרוני או בחלופת מעצר (ראו והשוו: בש"פ 743/15 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 22 (18.2.2015)). בנסיבות אלה, ועל רקע העובדה שההפרות הנטענות בעניינו של העורר אינן מבטאות כאמור חשש מיוחד לשיבוש הליכים או להימלטות מאימת הדין, אני סבורה כי ראוי לבחון את האפשרות ליתן לקושי שהתעורר בפיקוח על העורר מענה מידתי יותר.
22. אני מסכימה שיש טעם בטענות המדינה לפיהן המפקחים במקרה זה - אביו של העורר ואשתו - גילו בעבר קושי בהתמודדות עם התנהגותו פורצת הגבולות של העורר. עם זאת ראוי להדגיש כי הקושי בפיקוח היה נעוץ בעיקרו של דבר באותם מקרים שבהם העורר יצא את פתח הבית במסגרת "חלון התאווירות". מענה ראשון לכך עשוי להימצא בהשמתו של העורר בפיקוח אלקטרוני ללא "חלונות התאווירות" (למעט לצורך יציאה להתייצבות היומית בתחנת המשטרה וכן לטיפול הרפואי שמקבל העורר אחת לשבוע), באופן שיצמצם את הצורך לסמוך על פיקוח אנושי כגורם בלעדי (ראו: בש"פ 3892/15 מדינת ישראל נ' דוד, פסקה 3 (5.6.2015)). מעבר לכך, יש מקום לבחון את האפשרות להוסיף מפקחים מלבד אביו ואשתו של העורר. בהקשר זה יוזכר כי במהלך הדיון ציין בא-כוחו של העורר כי אחד מידידי המשפחה המתגורר בישוב סמוך נכון למשימת הפיקוח. כמו כן, יוער כי מן הראוי שהגורמים המקצועיים יבחנו את שאלת נכונותה ויכולתה של אשת העורר להמשיך לשמש כמפקחת. מבלי שנפרסה בפני התמונה במלואה אציין כי בנסיבות המתוארות יתכן שהחלפתה של אשת העורר במפקח אחר תיטיב עם כלל הגורמים הנוגעים בדבר.
23. אם כן, הגעתי למסקנה כי על בית המשפט המחוזי לחזור ולבחון את האפשרות לשחרורו של העורר למעצר בפיקוח אלקטרוני, בהתחשב בעקרונות שעליהם עמדתי לעיל. בהתאם לכך, אני מורה כי בתוך 21 ימים יגיש שירות המבחן לבית המשפט המחוזי תסקיר משלים, שבהם יתייחס להיבטים האמורים בהחלטתי. על בסיס התסקיר האמור יבחן בית המשפט המחוזי האם ניתן "להדק" את מעצרו של העורר בפיקוח אלקטרוני - הן במובן של איסור על יציאה לחלונות התאווירות (בשלב ראשון לפחות) והן במובן של שינוי בפיקוח האנושי.
24. סוף דבר: הערר מתקבל חלקית כאמור בפסקה 23 לעיל.
- ניתנה היום, י"ב בשבט התשע"ז (8.2.2017).